

Дмитренко І., докторант
кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ФАКТОРИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Цифрова трансформація системи охорони здоров'я відбувається не лише під впливом технологічних можливостей і суспільних потреб, а й значною мірою залежить від сформованого державою політико-правового середовища. Саме воно визначає стратегічні орієнтири цифрових перетворень, встановлює нормативні межі використання цифрових технологій, регламентує взаємодію суб'єктів системи охорони здоров'я та забезпечує узгодження національних реформ із міжнародними та європейськими вимогами. У цьому контексті політико-правові фактори формують інституційний каркас, у межах якого цифрові рішення набувають практичного застосування та інтегруються у процеси надання медичних послуг і державного управління охороною здоров'я.

Особливість впливу політико-правових факторів полягає в тому, що вони здатні одночасно стимулювати, спрямовувати або стримувати цифрову трансформацію. Наявність політичної волі та стратегічної наступності забезпечує довгостроковість і послідовність цифрових реформ, тоді як належне нормативно-правове регулювання створює правові підстави для використання електронних медичних даних, телемедицини, технологій штучного інтелекту та інших цифрових інструментів. Водночас недостатня правова визначеність, фрагментарність регулювання або зміна політичних пріоритетів можуть уповільнювати цифрові перетворення та створювати додаткові ризики для їх реалізації.

Політико-правові фактори, є вкрай важливими з позиції спроможності політичної влади реалізувати цифрову трансформацію системи охорони здоров'я, яка б відповідала євроінтеграційним процесам та формувала

правове поле для забезпечення розвитку. До даних факторів пропонуємо відносити:

– правові фактори – пов’язані із формуванням нормативно-правового середовища цифрової трансформації, забезпеченням прав людини, захистом персональних даних, медичної таємниці, етичним використанням цифрових технологій і систем штучного інтелекту. Розвиток технологій та поява нових цифрових інструментів в сфері реалізації медичних та суміжних послуг створюють правовий вакуум. Відсутність чітких правил призводить до ризиків порушення лікарської таємниці, юридичної незахищеності як лікаря, так і пацієнта. Це означає, що цифрова трансформація системи охорони здоров’я вимагає реформування законодавства в медичній сфері, адже вимагає закріплення та легалізації цифрових практик, використання технологій штучного інтелекту, інструментів телемедицини.

Це все спричиняє зміни правового поля взаємодії між суб’єктами системи охорони здоров’я в цілому та між пацієнтом і лікарем зокрема. Коли правовий імператив набирає чинності, він повністю переформатовує діяльність усіх медичних закладів. Накази Міністерства охорони здоров’я та постанови уряду трансформують діяльність закладів охорони здоров’я та суб’єктів державного управління охороною здоров’я. Правові фактори, окрім легалізації та врегулювання використання цифрових технологій в систему охорони здоров’я також можуть визначати напрями стимулювання до прискорення цифрової трансформації, зокрема: а) правова заборона аналогових дублікатів через скасування вимоги збереження паперових аналогів; б) нормативний примус до сумісності через законодавчу заборону сертифікації та фінансування медичних програм, які не здатні обмінюватися даними з центральною державною базою; в) законодавче закріплення правил відповідальності за телемедичні консультації та використання технологій штучного інтелекту.

– політичні фактори характеризують рівень політичної підтримки цифрової трансформації, стратегічну наступність державної політики,

стабільність реалізації реформ та політичну готовність до довгострокового розвитку цифрової системи охорони здоров'я. Цифрова трансформація є довготривалим процесом, який зазвичай триває довше, ніж один електоральний цикл (каденція парламенту чи президента), відповідно політичний фактор визначає чи готові змінні політичні еліти підтримувати та продовжувати реформу цифрової трансформації системи охорони здоров'я. Позитивний або негативний вплив політичних факторів визначається політичною волею (готовність суб'єктів законодавчої та виконавчої державної влади визначати цифрову трансформацію системи охорони здоров'я одним із пріоритетів державної політики); політична стабільність (забезпечення послідовності та безперервності реалізації державної політики цифрової трансформації незалежно від змін політичних еліт); політична підтримка (рівень підтримки цифрової трансформації з боку парламенту, уряду, політичних інститутів та інших суб'єктів формування та реалізації державної політики); стратегічна пріоритетність цифрової трансформації (включення цифрової трансформації охорони здоров'я до системи стратегічних пріоритетів державного розвитку); політична узгодженість (узгодженість цілей цифрової трансформації між різними суб'єктами державної політики та відсутність політичних суперечностей щодо напрямів її реалізації).

- міжнародні (євроінтеграційні) - визначають необхідність гармонізації цифрової трансформації системи охорони здоров'я з політикою Європейського Союзу, інтеграції до європейського цифрового медичного простору та впровадження європейських стандартів. Фактично характеризують сукупність зовнішніх чинників міжнародного середовища, що визначають напрями, умови та темпи цифрової трансформації системи охорони здоров'я шляхом формування міжнародних стандартів, інтеграційних процесів, міжнародного співробітництва та трансферу цифрових технологій. Під впливом міжнародного фактора національна медицина виходить за рамки локальних інтересів. Міжнародні фактори

характеризуються наступними категоріями: євроінтеграційні процеси (гармонізація національної цифрової системи охорони здоров'я з європейським законодавством для інтеграції національної системи охорони здоров'я в європейський медичний простір); міжнародні стандарти (впровадження міжнародних стандартів щодо електронної охорони здоров'я, управління медичними даними, інтероперабельності, кібербезпеки та застосування технологій штучного інтелекту); міжнародне співробітництво (розвиток партнерства з міжнародними організаціями, іноземними державами, науковими установами та міжнародними проєктами у сфері цифрової охорони здоров'я); міжнародна технічна та фінансова підтримка (залучення міжнародної фінансової допомоги, грантових програм, інвестицій і технічної експертизи для розвитку цифрової системи охорони здоров'я); трансфер цифрових технологій (запозичення та адаптація міжнародного досвіду, цифрових платформ, інноваційних технологій і найкращих практик цифрової трансформації).

Політико-правові фактори задають системі імпульс і визначають інтенсивність цифрової трансформації системи охорони здоров'я та визначають правове поле даного процесу у відповідності до міжнародних вимог. Разом з тим вони формують цілісну систему прийняття державно-управлінських рішень щодо реалізації процесів цифрової трансформації системи охорони здоров'я. Відповідно успішна цифрова трансформація системи охорони здоров'я визначається синергетичним впливом правових, політичних та міжнародних факторів, які в сукупності формують каркас державного управління реформою.